

SOSYALİZM KAPİTALİZMİN NERESİNDE

Bir sosyo-ekonomik sistemin kendisinden önceki bir başka sosyo-ekonomik sistemin bağrından, kalbinden doğduğu düşüncesini, Marksist öğretiyi savunanların tamamının ve bu öğreti dışında kalan bilim adamlarının da büyük kısmının ortak olarak doğru kabul ettiği bilinir. Örneğin, kapitalizm feodalizmin 'kalbinden' doğmuştur, denildiğinde buna bir itiraz gelmez. Çünkü süreç takip edildiğinde feodalizmin içindeki sınıf ilişki ve çelişkilerinin, kapitalizmin ortaya çıkışına doğru bir gelişme gösterdikleri görülür. Benzer bir şekilde feodalizmin de, köleci sistemin bağrından doğduğu gözlemlerle doğrulanabilir.

Modern tarihimiz açısından en önemli tarihler olarak sayılabilecek 1789 (Fransız Devrimi-Burjuva Devrimi), 1870 (Sanayi devrimi, tekelci kapitalizme geçiş, finans kapital egemenliğine geçiş, emperyalizmin başlangıcı), 1917 (Rus Devrimi-Proletarya Devrimi)'den sonra 1989 karşımıza çıkmaktadır. Bu tarihte "sosyalizmin inşa edildiği anavatan", proletarya diktatörlüğü ve sosyalizm konusunda havlu attı.

Buna karşılık 1989 sonrasında, bu düşünceye dayalı olarak sorulması gereken başlığımızdaki sorunun sorulmayışı, tarihin gelişimini açıklama bakımından büyük bir eksiklik olarak durmaktadır.

Oysa benzer bir şekilde, ama geçmişe dönük olarak "kapitalizm feodalizmin neresinde" sorusunu sorduğumuzda, derinlemesine bir tarih incelemesi bize cevabı verir.

Feodal sistemin yapısına bakıldığında bir sonraki sistemin, dört olgunun bağrında “latent” (gizil) olarak bulunduğu düşünülebilir.

1. Serf-senyör ilişkisinde kendisini ortaya koyan toprak politikası... Burada yüzlerce yıl süren bir durağanlık söz konusudur. Herhangi bir dönüşüm için, bazı dışsal şartların değişmesi gerekir. Yani sistemden ciddi kopmalar, ancak kentlerdeki dönüşüm sonucu ortaya çıkar.
2. Kentin merkezinde varolan usta-zanaatkarların faaliyetleri... Buradaki çok düşük dinamizm, usta-zanaatkarın içinden çıkan ve kadim tacir olarak adlandırılacak olan unsurların zaman içinde yepyeni bir yola girmeleriyle yükselir.
3. Köleci dönemden beri varolan kıtalararası ticaret. (İpek yolu, Baharat yolu, Akdeniz ticareti...) Buradaki süreç başlıktaki ifadeden de anlaşılabilceği gibi, feodal sistemin kendine özgü bir oluşumunu temsil etmez.
4. Coęrafi keşifler olarak adlandırılan, Büyük Talan. Bu olgu da, sistemin işleyişine ilişkin bir süreç değildir.

Bu saydıklarımız içinde sistemin asli unsurları, 1. ve 2. maddedeki olgulardır. Bu ikisi içinde ise, feodalizmin kalbini oluşturan unsur, usta-zanaatkarların kent merkezindeki varlığıdır. Neredeyse kıtanın tamamına yayılmış olan kent merkezindeki usta-zanaatkarların topluca bulunduğu merkezin içinden bir ustanın, diğerlerinin mallarını da kendisinininkilerle birlikte “pazara götürme” dayanışması olarak başlayan süreç, birkaç yüzyıl içinde bu ustanın, kadim tacire dönüşmesiyle sonuçlandı. Bu süreçte usta-zanaatkarlarla kadim tacirler arasındaki çelişki, tacirlerin “ev sanayi” olgusunu keşfetmesiyle sonuçlandı. Bundan sonrası ise, rantabilitesi düşük olan “ev sanayi”nin dönüşüme uğratılarak “manüfaktür”lerin kıtada mantar gibi bitmesidir. “Manüfaktür”ün fabrikanın bir prototipi olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Yani Kapitalist, buradan yedi yüzyıllık bir süreç içinde “kadim tacir” → “ev sanayicisi” → “manüfaktür” → “fabrikatör” yolunu izleyerek ortaya çıkmıştır.

“Manüfaktür”den fabrikaya geçiş, büyük bir sermaye gerekliliği doğurmaktaydı. Bu sermayenin karşılanması, toprakta birikmiş zenginliğin kıtalararası ticaretten ve Büyük Talan’dan gelen zenginlikle birlikte bankerler ve sonrasında kurumsallaşan bankalar aracılığıyla devreye girmesi ile mümkün oldu.

Takriben yedi yüzyıl süren bu süreç, görüldüğü gibi hiçbir projeye dayanmamaktadır. Kapitalizm, feodalizmin bağrından tamamen maddi bir süreç olarak çıkmıştır. “Donsuzlar” tarafından gerçekleştirilen 1789 Devrimi ise, ekonomik olarak ortaya çıkmış olan bu sistemin politik olarak pekiştirilmesinden başka bir şey değildir.

1917’den itibaren alternatif bir sistem olarak kendisini ortaya koyan Sosyalizmin tarih sahnesine çıkışının, maddi bir sürece dayalı olmadığını, zihinlerde geliştirilen bir proje olduğunu görmekteyiz. “Sosyalist sistem”, 80 yıllık süre içinde birçok başarıya imza attı. Buna karşılık 1989 yılında dağılmaktan kendisini kurtaramadı. Bu dağılışın tarihsel ve diyalektik olarak mantıklı bir açıklaması bugüne kadar yapılamadı. Oysa sistemin maddi bir sürecin sonucunda ortaya çıkıp çıkmadığını anlamak ve açıklığa kavuşturmak için “Sosyalizm, kapitalizmin neresinde” sorusunun sorulması gerekiyordu.

Kanımızca bu sorunun cevabı, Kapital’de ortaya konmuş olan “artı değer yasası” ve bunun devamı olan “kâr oranının düşme eğilimi yasası”ndadır. Bizi şuanda ilgilendiren kâr oranının düşme eğilimi yasası, kapitalizmde üretimin belli bir seviyeyi aşmasından itibaren “kâr” oranının düşüşünü anlatır. Bu nedenle, dünyadaki üç kapitalist mihrak (ABD, Japonya, Avrupa), kâr oranının düşmesini engellemek için üretimde bilinçli ve anlaşmalı bir sınırlamaya giderler. Böylelikle, metaların varlığı ve egemenliği sürdürülür.

Şu anki gözlemlerimize göre, ÇKP'nin (Çin Komünist Partisi) 89 sonrası kapitalizme geçiş kararı, üç kapitalist mihrakın üretimi sınırlama faaliyetini boşa çıkarma stratejisinin bir sonucu gibi görünmektedir. ÇKP, siyasal iktidarı hiçbir şekilde başka güçlere devretmeksizin iktisadi yapı olarak kapitalizmi uygulamakta ve çılgınca bir üretim faaliyetiyle devasa üretime doğru yol almaktadır. Kapital'de sözü edilen kapitalizmdeki "kâr oranının düşme eğilimi yasası", üç küresel kapitalist mihrakın gözleri önünde işler hale gelmektedir!!!

Harro von Sönger, Aristoteles düşüncesine dayalı batı dünyasında 20-30 yıllık dilimlerle düşünüldüğünü, oysa Çin düşüncesinde 300-500 yıllık stratejik planlamalar yapıldığını belirtir. ÇKP, "kontrollü kapitalizm" olarak adlandırdığı böylesine bir stratejik planlamanın sonucunda önce devasa üretimi, süreç içinde de sonsuz üretimi hedeflemekte gibidir. Sonsuz meta üretimi, metanın 'meta' olmaktan çıkması anlamına gelir. Yani kapitalizmi sonuna kadar götürmeyi hedefleyen bir strateji yeni bir "sistem" in ortaya çıkışını sağlayacaktır.

Metanın meta olmaktan çıktığı, "şeylerin" alınıp satılmadığı bir sistem bugün elde bulunan bilimsel verilere göre "komünizm" olarak adlandırılabilir. Küresel kapitalizmin böyle bir sürecin sonunda varacağı sistem, tıpkı daha önceki sosyo-ekonomik sistemlerin ortaya çıkışlarında gözlemlediğimiz gibi, maddi bir sürece dayalıdır. Çünkü doğrudan, ekonominin temel ve maddi yasalarından birine dayanmaktadır: Kâr oranının düşme eğilimi yasası...

Sosyalizm, kapitalizmin bağrında yoktu. Bir proje olarak geldi. Bu nedenle, 80 yıl yaşamını sürdürebildi. Komünizm ise, kapitalizmin kalbindeki söz konusu yasayla ve sonsuz meta üretimi ile bağlantılı olarak maddi bir sürecin sonucunda ortaya çıkacaktır.

Kaynaklar

- Karl Marx, Kapital I-III
- Harro von Sanger, Savař Hileleri I-III
- Mustafa Balbay, Çin'in Uzun Yürüyüşü
- Leo Huberman, Feodal Toplumdan 20. Yüzyıla
- Henri Pirenne, Ortaçağ Kentleri-Kökenleri ve Ticaretin Canlanması
- Fernand Braudel, Kapitalizmin Kısa Tarihi
- Fernand Braudel, Maddi Medeniyet ve Kapitalizm